

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:3, Issue:6
sssjournal.com

pp.819-828
ISSN:2587-1587

2017
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 03/10/2017 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 08/11/2017
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 09.11.2017

LEUVEN KÜÇÜK ÇOCUKLAR İÇİN KATILIM ÖLÇEĞİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES OF THE LEUVEN INVOLVEMENT SCALE FOR YOUNG CHILDREN (LIS-YC)

Araş. Gör. Dr. Tuğçe AKYOL

Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, akyol.tugce@gmail.com, Afyon/Türkiye

Prof. Dr. Semra ERKAN

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nsemraerkan@gmail.com, Ankara/Türkiye

ÖZ

Gelişim ve öğrenme sürecinin bir göstergesi olan katılım; bebeklikten yetişkinliğe kadar gözlemlenebilen özel bir zihinsel süreçtir. Çocukların katılım süreçlerinin geliştirilmesi ve öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için uygun ve objektif araçlar ile değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlik-güvenirlilik çalışmasının yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmış olup, araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar İl merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden ve normal gelişim gösteren beş yaş çocukları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Afyonkarahisar İl merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 3 ayrı bağımsız anaokuluna devam eden toplam 90 çocuk oluşturmuştur. Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin uygulanması sonucunda elde edilen verilerin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçekteki tüm maddelerin gerekli olduğu ve kapsam geçerliliğini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Değerlendirmeciler arasındaki uyum Cohen Kappa katsayısı ile hesaplanmış olup, gözlemciler arasındaki uyumluluk katsayılarının $\kappa > 0.7$ çok iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, anasınıfı çocuklarının katılım düzeylerini değerlendirmede Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım, Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği, Okul Öncesi Dönem

ABSTRACT

Involvement is a special mental process that can be observed from childhood to adulthood as an indicator of different developmental and learning processes. In order to improve children's involvement processes and to regulate learning processes, it is necessary to conduct assessments using appropriate, objective instruments. With this in mind, this study examined the validity and reliability of the Turkish adaptation of the Leuven Involvement Scale for Young Children. The study used the general screening model. The study population consisted of five-year old children with normal development who attend independent public preschools in the city of Afyonkarahisar during the 2015-2016 education year. The study sample included 90 children attending three different independent public preschools in Afyonkarahisar. The data obtained from the Leuven Involvement Scale for Young Children was used for validity and reliability studies. The results showed that all the items in the scale were necessary and had good content validity. The concordance among the raters was measured with the Cohen Kappa coefficient, and the concordance coefficients among the observers were found to be quite high ($\kappa > 0.7$). These results demonstrate that the Leuven Involvement Scale for Young Children is a valid and reliable instrument for measuring preschoolers' involvement levels.

Key Words: Involvement, Leuven Involvement Scale for Young Children, Preschool

* Bu çalışma Prof. Dr. Semra Erkan danışmanlığında yürütülen Tuğçe Akyol'un "Mozaik ve Proje Yaklaşımına Dayalı Eğitimin Çocukların Katılım Düzeylerine Etkisi" başlıklı doktora tezinin bir kısmından üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Katılım kavramına ilişkin yapılan tanımların farklı disiplinler ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Katılım; bireylerin kendilerini ilgilendiren kararlara ve süreçlere, bilgi alma, danışma, yönetme, karar alma ve eyleme geçme gibi etkenleri de içine alacak şekilde dâhil olmalarıdır (Özer, 2013). Katılım, sürece dahil olmak, bağımsız girişimlerde bulunmak ve sorumluluk alabilmek şeklinde de ifade edilmektedir (Duncan, 2009; Venninen & Leinonen, 2013). Katılım kavramının bir gruba ait olma, ilişkilendirme, karar verme ve uygulamaya geçirmek gibi günlük yaşam becerileri ile yakından bağlantılı olduğu belirtilmektedir (Percy-Smith & Thomas, 2010).

Katılım kavramının sosyolojik boyutu, çocukların kendi yaşamlarını ilgilendiren olayları ve kararları ele almaktadır (Woodhead, 2006). Katılım kavramının eğitsel boyutu ise çocukların kendi yaşamları ile ilgili deneyimlerini, görüşlerini ve kararlarını bir bütün olarak ele almaktadır (Leinonen, Brotherus & Venninen, 2014). Çocukların gelişim sürecinde etkili bir rolü olması nedeniyle katılım oldukça önem taşımaktadır. Katılım büyümeyi, duygusal iyi oluşluğu ve hayal gücünü desteklemektedir (Nyland, 2009). Çocukların gelişim hakkının gerçekleşebilmesi için katılımın gerçekleşmesi gereklidir (Değirmencioğlu, 2010). Ayrıca katılım kavramına yüklenen anlam, sosyo-kültürel özellikler doğrultusunda toplumdan topluma değişebilmektedir. Farklı sosyo-kültürel özellikler, katılım süreçleri hakkında uygulanan politikaları ve çocukların katılım süreçlerini destekleme biçimlerini de büyük ölçüde etkilemektedir (Kanyal & Cooper, 2012).

Laevers (1993)'e göre katılım, gelişim ve öğrenme sürecinin bir göstergesidir. Katılım bireyler tarafından gerçekleştirilen etkinliklerin konsantrasyon ve ısrar/vazgeçmeme boyutları ile bütünleşen bir durum olarak belirtilmektedir (Laevers, 1997). Katılım bebeklikten yetişkinliğe kadar gözlemlenebilen özel bir zihinsel süreçtir (Laevers, 2005a). Ayrıca katılım yakınsal gelişim alanı içinde gerçekleşmektedir ve üst düzeyde katılım gösteren bir birey mevcut potansiyelini gerçekleştirmektedir (Laevers, 1993). Gelişimsel düzeyleri ve keşif süreçleri katılımı büyük ölçüde etkilemektedir ve katılım, öğrenme sürecinin önemli bir bileşenidir (Laevers & Declercq, 2011). Aynı zamanda çocukların katılım süreçleri, öğrenme süreçlerini ve düşünme becerilerini de etkilemektedir (Theodotou, 2015).

Sandberg ve Eriksson (2010), çocukların katılım süreçlerini, bir etkinlikte aktif bir şekilde yer almaları ya da karar verme süreçlerine dahil olmaları şeklinde ifade etmektedir. Landsown (2004)'e göre katılım; etkinliklerde yer almaktan daha fazlasını içermektedir. Katılım örneğin bir eğitimci tarafından planlanan oyun etkinliğinde yer almanın yanı sıra çocuklar ile birlikte bir oyun etkinliği tasarlamak ve sınıf içindeki gerekli kuralları ve sorumlulukları belirlemek şeklinde ifade edilmektedir. Çocuklara günlük eğitim akışı hakkındaki görüşlerini ifade edebilmeleri için gerekli ortamın sunulması ve çocukların önerilerini uygulayabilmek için çocuklar ile işbirliği yapmak ise daha yüksek düzeyde bir katılımı içermektedir (Landsown, 2004).

Çocuklar bir etkinliğe katıldıklarında kendi ilgilerini ve yeteneklerini keşfederler ve öğrenme süreçlerinde aktif bir şekilde yer alırlar (Laevers, 2005b). Katılım, çocukların öğrenme ortamlarına gösterdikleri ilginin bir göstergesi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, yetişkinlerin öğrenme ortamlarını katılım süreçlerini destekleyecek şekilde düzenlemelerini gerektirmektedir (Declercq ve diğerleri, 2011). Çocukların katılım süreçlerinin desteklenmesi çocuklar için katılımcı ortamların düzenlenmesinin yanı sıra çocukların katılım süreçlerini sınırlayan engellere ilişkin çözüm yollarının geliştirilmesini de içermektedir (Venninen, Leinonen, Lipponen & Ojala, 2014). Yetişkinlerin çocuklara yaklaşım biçimleri, çocuklar arasındaki etkileşimlerin nasıl desteklendiği ve yetişkinler arasındaki pozitif ve üretken etkileşim biçimleri katılım süreçlerinin desteklenmesi için önemli ipuçları sunmaktadır (Luff, 2009).

Okul öncesi dönemdeki çocukların katılım süreçlerini sistematik bir şekilde gözlemlemek, etkili öğrenme ortamlarının oluşturulmasına önemli katkılar sağlayacaktır (Laevers & Declercq, 2011). Alanyazında çocukların katılım süreçleri ile öğretmen etkileşimleri (Doumen ve diğerleri, 2012), öğrenme ortamları (Aydoğan, Farran & Sağsöz, 2015) sosyal yeterlilikleri ve oyun davranışları (Uren & Stagnitti, 2009) arasındaki ilişkiyi ve çocukların farklı etkinliklerdeki katılım düzeylerini (Baroody & Diamond, 2013; Bjorgen & Svendsen, 2015; Roskos, Burstein & You, 2012) inceleyen araştırmalara rastlanılmaktadır. Çocukların katılım düzeylerinin uygun ve objektif araçlar ile değerlendirilmesi katılım süreçlerinin geliştirilmesi ve öğrenme süreçlerinde gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için gereklidir. Ülkemizde okul öncesi dönemdeki çocukların katılım düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Buradan hareketle bu araştırmada, Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlik-güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile okul öncesi dönemdeki çocukların

katılım düzeylerinin değerlendirilmesine ve katılım süreçlerini destekleyecek gerekli düzenlemelerin yapılmasına katkı sağlayacak bir ölçme aracının ülkemizde ilgili alanyazına kazandırılacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu kısımda, evren ve örneklem, veri toplama aracı, veri toplama aracının uygulanışı ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar İl merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden ve normal gelişim gösteren beş yaş çocukları oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme ise Gpower” paket programı kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen örnek çapının %95 güven, 0,3 duyarlılık ve %90 power ile ($1 - \beta = 0,90$) $n=90$ olarak hesaplanmış olup, toplam 90 çocuk örnekleme alınmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına dahil edilen çocukların ve ailelerin demografik özelliklerine göre dağılımları aşağıda Tablo 1’de ve Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 1: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasına Dahil Edilen Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

	n	%
Cinsiyet		
Kız	42	46,67
Erkek	48	53,33
Toplam	90	100,0
Doğum sırası		
İlk çocuk	56	62,22
Ortanca veya ortancalardan biri	29	32,22
Son çocuk	5	5,56
Toplam	90	100,0
Daha Önce Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Gitme Durumu		
Evet	44	48,89
Hayır	46	51,11
Toplam	90	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına dahil edilen çocukların %53,3’ünün erkek, %46,67’sinin kız, %62,22’sinin ilk çocuk, %32,22’sinin ortanca çocuk veya ortancalardan biri, %5,56’sının son çocuk olduğu görülmektedir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına dahil edilen çocukların daha önce okul öncesi eğitim kurumuna gitme durumu incelendiğinde; çocukların %51,11’nin daha önce okul öncesi eğitim kurumuna gitmedikleri belirlenmiştir.

Tablo 2: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasına Dahil Edilen Çocukların Ailelerine İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımları

	n	%
Anne Yaş		
30 yaş ve altı	42	46,67
31-35 yaş	25	27,78
36 yaş ve üzeri	23	25,55
Toplam	90	100,0
Baba Yaş		
30 yaş ve altı	32	35,55
31-35 yaş	39	43,33
36 yaş ve üzeri	19	21,11
Toplam	90	100,0
Anne Öğrenim Durumu		
İlkokul mezunu	12	13,33
Ortaokul-lise mezunu	48	53,33
Üniversite ve üstü mezunu	30	33,34
Toplam	90	100,0

Tablo 2: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasına Dahil Edilen Çocukların Ailelerine İlişkin Demografik Özelliklerin Dağılımları (Devamı)

Baba Öğrenim Durumu		
İlkokul mezunu	9	10
Ortaokul-lise mezunu	44	51,11
Üniversite ve üstü mezunu	26	28,89
Toplam	90	100,0
Anne Meslek		
Çalışmıyor	49	54,4
Memur	26	28,89
İşçi	12	13,33
Serbest meslek	3	3,33
Toplam	90	100,0
Baba Meslek		
Çalışmıyor	3	3,33
Memur	37	41,11
İşçi	25	27,78
Serbest meslek	25	27,78
Toplam	90	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, geçerlik ve güvenirlik çalışmasına dahil edilen çocukların annelerinin %46,67'sinin 30 yaş ve altı, %27,78'inin 31-35 yaş aralığında, %25,55'inin 36 yaş ve üzeri olduğu; babalarının %35,55'inin 30 yaş ve altı, %43,33'sinin 31-35 yaş aralığında, %25,55'inin 36 yaş ve üzerinde olduğu, annelerin %13,33'ünün ilkokul, %53,33'ünün ortaokul-lise, %33,34'ünün üniversite ve üstü, babaların %10'unun ilkokul, %51,11'inin ortaokul-lise, %28,89'unun üniversite ve üstü mezunu olduğu, annelerin %54,4'ünün çalışmadığı, %28,89'unun memur, %13,33'ünün işçi, %3,33'ünün serbest meslek olduğu, babaların %3,33'ünün çalışmadığı, %41,11'inin memur, %27,78'inin serbest meslek olarak çalıştığı belirlenmiştir.

2.2 Veri Toplama Araçları

2.2.1. Genel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan çocuklar ve aileleri hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından toplam 9 sorudan oluşan bir genel bilgi formu hazırlanmıştır. Genel Bilgi Formunda çocuğun doğum tarihi, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, okul öncesi eğitim kurumuna gitme durumu, anne-babanın yaşı, anne babanın öğrenim durumu, anne babanın mesleği ile ilgili sorular bulunmaktadır.

2.2.2. Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği (The Leuven Involvement Scale for Young Children-LIS-YC)

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği, Laevers tarafından (1994) 3-6 yaş arasındaki çocukların sınıf içindeki etkinliklere katılım düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Çocuk katılım ölçeği, çocukların sınıf içindeki etkinliklere katılım düzeylerini 1'den (çok düşük) 5'e (çok yüksek) kadar derecelendiren bir gözlem ölçeğidir. Bu ölçek, katılım düzeyleri ile ilgili dikkat edilmesi gereken özellikler ve katılım düzeyleri olmak üzere toplam 2 bölümden oluşmaktadır. Ölçekte çocukların katılım düzeyleri belirlenirken dikkat edilmesi gereken işaretler konsantrasyon, enerji, karmaşıklık ve yaratıcılık, yüz ifadesi ve duruş, ısrar/vazgeçmeme, özen, tepki süresi, sözler ve doyum olarak belirtilmektedir. Bu özellikler katılım düzeylerinin belirlenmesinde önemli ipuçları sağlamaktadır. Ölçek kapsamında ise bu özellikler için herhangi bir puanlama yapılmamaktadır (Laevers, 2005a). Çocukların bireysel olarak etkinliklere katılım düzeylerini belirlemek için Bireysel Katılımın Değerlendirilmesi için Gözlem Formu kullanılmaktadır. Bu forma göre, çocukların katılım düzeyleri belirlenirken gözlemlerin zaman aralıkları içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Lavers, 1994).

2.3 Veri Toplama Süreci

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin gözlemciler için hazırlanan, katılım düzeyleri ile ilgili genel bilgilerin, gözlem sürecinde dikkat edilmesi gereken noktaların ve örnek uygulamaların yer aldığı eğitim kitapçığı ve eğitim cd'si üzerinde çalışılmıştır. Gözlemcilerin uygulama öncesinde puanlamaları gereken videolarda yer alan örnek etkinlikler araştırmacı tarafından izlenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırmacı aynı zamanda ölçeği geliştiren Ferre Lavers tarafından Leuven Üniversitesi'nde düzenlenen bir seminere katılmış ve seminer sonunda Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği uygulayıcı sertifikası ve ölçeğin kullanım iznini almıştır.

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği pilot çalışma kapsamında Afyonkarahisar İl Merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulun 3 anasınına devam eden toplam 60 çocuğa uygulanmıştır. Gözlemler sırasında çocukların katılım düzeyleri üzerindeki etkileri en aza indirmek amacıyla araştırmacı gözlemlere başlamadan önce üç gün çocuklar ile birlikte günlük eğitim akışında yer alan etkinliklere katılmış ve çocuklar ile birlikte vakit geçirmiştir. Araştırmacı her sınıftaki 20'şer çocuğu 5'er kez gözlemlemiştir. Gözlemler, günlük eğitim akışında gerçekleşen oyun ve etkinlik zamanlarında gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma kapsamında 60 çocuk üzerinden toplam 300 gözlem gerçekleştirilmiştir.

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği eş gözlemciler tarafından örneklem grubunda yer alan 3 anaokuluna devam eden 90 çocuğa uygulanmıştır. Gözlemciler birebir eş olarak aynı anda sınıflarda bulunarak çocukları gözlemlemiştir. Gözlemler sırasında ölçeğin uygulanışı sırasında dikkat edilmesi gereken noktalara uyulmuş ve gözlemler günlük eğitim akışında gerçekleşen oyun ve etkinlik zamanlarında gerçekleştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında 90 çocuk üzerinden toplam 450 gözlem gerçekleştirilmiştir.

2.4 Verilerin Analizi

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği ve Genel Bilgi Formu aracılığıyla toplanan veriler uygun istatistiksel yöntemler yardımıyla değerlendirilmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 20 paket programı ile analiz edilmiştir.

Ölçeğin uygulama süreci tamamlandıktan sonra değerlendirmeciler arası puanların güvenilirliğini incelemek amacıyla değerlendirmeciler arası tutarlılığa bakılmıştır. Bağımsız değerlendirmeciler arası uyum olarak adlandırılan bu yöntem, çok sayıda nesnenin belirli bir özelliğe ne derece sahip olduğuna dair iki ve ya daha fazla gözlemcinin verdiği puanların güvenilirliğini incelemeye kullanılmaktadır (Büyüköztürk ve diğ., 2010). Gözlemciler arası uyumu belirleyen güvenilirlik ölçütü, özellikle verilerin gözleme dayalı olarak toplandığı ve birden çok gözlemcinin, önceden eğitilerek ve birbirinden bağımsız olarak, aynı durumu, aynı zamanda ve aynı ölçüm aracı ile ölçmeye çalıştıkları durumlarda uygulanmaktadır (Gözüm & Aksayan, 2003). Kategorik maddelerin değerlendirilmesinde iki gözlemci arasındaki uyum Cohen Kappa katsayısı ile ölçülmektedir. Cohen Kappa katsayısı gözlemciler arasındaki uyumun şansa bağlı olabileceğini de dikkate aldığı için, iki gözlemci arasındaki yüzde orantı olarak bulunan uyumdan daha güçlü bir sonuç olarak değerlendirilmektedir (Kılıç, 2015). Kappa katsayısı 0-1 aralığında değer almaktadır. Eğer kappa katsayısı, " $0 \leq \kappa < 0.20$ " ise uyumluluk yoktur; " $0.20 \leq \kappa < 0.40$ " ise zayıf düzeyde uyumluluk vardır; " $0.40 \leq \kappa < 0.60$ " ise orta düzeyde uyumluluk vardır; " $0.60 \leq \kappa < 0.80$ " ise çok iyi(yeterli) düzeyde uyumluluk vardır; " $0.80 \leq \kappa < 1.00$ " ise mükemmel düzeyde uyumluluk vardır şeklinde yorumlanmaktadır (Özdamar, 2002).

3. BULGULAR

Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği geçerlik güvenilirlik çalışmasına ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Birinci Aşamada; Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği (The Leuven Involvement Scale for Young Children-LIS-YC)'nin Türkçeye uyarlanması sürecinde öncelikle test İngilizce dil uzmanları (iki uzman) tarafından Türkçeye çevrilmiş, daha sonra çeviriler her iki dile hâkim olan, birbirinden bağımsız iki ayrı kişi tarafından geri-çevir tekniği ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Her iki çeviri Türkçe ve İngilizce'ye hâkim bir uzman tarafından bire bir karşılaştırılarak orijinal formdaki özgün ifadelerle anlam karşılığına bakılarak, Türkçe ve İngilizce formlar arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir. Türkçeye çevrilen test Türk dili uzmanı tarafından incelenmiş, uzmanın önerileri doğrultusunda tekrar düzenlenmiştir. Son olarak araştırmacı tarafından önce İngilizce, sonra da Türkçe anlam karşılığı tekrar gözden geçirilmiş, gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

İkinci Aşamada; Türkçeye çevirisi yapılan testte yer alan uygulama yönergelerinin ve değerlendirme ölçütlerinin kapsam geçerliği ve Türk kültürüne uygunluğu için Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde Okul Öncesi Eğitimi ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında uzman olan 7 ayrı öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur. Türkçeye çevrilmiş "Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği"nin değerlendirme ölçütleri ile ölçeğin orijinal formları uzmanlara sunulmuştur. Uzmanlardan ölçek yönergelerinin ve değerlendirme ölçütlerinin amaca uygunluk ve anlaşılabilirlik bakımından üçlü derecelendirme ölçeği üzerinde "Uygun", "Uygun değil", "Yapılan değişiklikler doğrultusunda uygun" şeklinde değerlendirmeleri ve yönergede yer alan maddeleri geliştirmeye yönelik eleştiri yapmaları istenmiştir. Bu değerlendirme yönergeleri şu şekilde açıklanabilir;

Uygun/Kalsın: Maddenin ölçmek istenen yapıyı ölçtüğü düşünüldüğünde tercih edilen derecelendirme yönergesidir.

Uygun Değil/Çıkarılsın: Maddenin istenilen özelliği ölçmediği ve bu nedenle çıkarılması gerektiği düşünüldüğünde tercih edilen derecelendirme yönergesidir.

Yapılan Değişiklikler Doğrultusunda Uygun/Düzeltilme Önerisi: Madde uygun, ancak bazı düzenlemeler gerekli görüldüğünde tercih edilen derecelendirme yönergesidir.

Uzman görüşleri toplandıktan sonra her bir madde için uzmanların görüşleri tek bir formda birleştirilerek değerlendirilmiş ve analizleri yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin, testin ölçmeyi amaçladığı içeriğin tanımlanmış alanlarını dengeli olarak temsil etme derecesini, ölçülmek istenen davranışı (özelliği) ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığını belirlemek amacı ile uzman görüşü formlarının analizi (geçerlilik kanıtları) yapılmıştır (Büyüköztürk, 2008). Uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde, her bir maddeye ait kapsam geçerliği oranı (KGO) hesaplanmıştır. Ardından, hesaplanan kapsam geçerlilik oranlarının ortalaması alınarak kapsam geçerliği indeksi (KGI) belirlenmiştir. Bu indeks her bir madde için uzmanların o maddeyi gerekli görüp görmediklerinin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Yurdugül, 2005). Bu değer, maddelerin uygunluk düzeyi için hesaplanmıştır. Uzman sayısının yedi olması sebebiyle 0,99'dan büyük olan KGO değerine sahip maddelerin kapsam geçerliğinin sağlandığı sonucuna varılmaktadır (Yurdugül, 2005). Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'ne ait bulgular incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin tümünün uygunluk düzeyi için kapsam geçerliği oranı 1,00 olarak hesaplanmıştır ve bu değer maddelerin uygun olduğunu göstermektedir. Bu değerlerin ortalaması alınarak hesaplanan kapsam geçerliği indeksi değeri de 1,00 olarak belirlenmiştir. Bu değerler ölçekteki tüm maddelerin gerekli olduğu ve kapsam geçerliğinin sağlandığı anlamına gelmektedir.

Üçüncü Aşamada; Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin (The Leuven Involvement Scale for Young Children-LIS-YC) gözlemciler için hazırlanan katılım düzeyleri ile ilgili genel bilgilerin, gözlem sürecinde dikkat edilmesi gereken noktaların ve örnek uygulamaların yer aldığı eğitim kitapçığı ve eğitim cd'si üzerinde çalışılmıştır. Gözlemcilerin uygulama öncesinde puanlamaları gereken videolarda yer alan örnek etkinlikler araştırmacı tarafından izlenmiş ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırmacı Leuven Üniversitesinde Centre of Experiential Education Centre tarafından düzenlenen "Process Oriented Approach to Early Childhood Education Assesment Tools for Research" konulu toplam üç gün süren bir seminere katılmış ve seminer sonunda Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği uygulayıcı sertifikası ve ölçeğin kullanım iznini almıştır. Ölçeği geliştiren Ferre Laevers ve araştırma ekibinden ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması hakkında geri dönütler almıştır. Araştırmacı ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları hakkında da paylaşımlarda bulunmuş ve ölçeğin uygulama sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar hep birlikte gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Ölçeğin uygulanışı sırasında dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıda belirtilmiştir:

Ölçek İşaretler Listesi ve Katılım düzeyleri olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Çocukların bireysel olarak etkinliklere katılım düzeylerini belirlemek için Bireysel Katılımın Değerlendirilmesi için Gözlem Formu kullanılmaktadır. Bu forma göre, çocukların katılım düzeylerinin belirlenmesi için gözlemlerin zaman aralıkları içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Bir çocuğa ait toplam 5 gözlem gerçekleştirilir.

Her bir gözlem, her 10 dakikada 2'şer dakikalık zaman dilimleri içerisinde gerçekleştirilmektedir. Örneğin ikişer dakikalık gözlem süresinden sonra gözlemci 1 dakika boyunca kodlamaları gerçekleştirmekte ve ikinci gözlem 10 dakika sonra devam etmektedir.

Gözlemler oyun ve etkinlik zamanlarında gerçekleştirilir.

Uzmanların görüş ve önerileriyle şekillenen Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği pilot çalışma kapsamında Afyonkarahisar İl Merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulun 3 anasınıfına devam eden toplam 60 çocuğa uygulanmıştır. Gözlemler sırasında çocukların katılım düzeyleri üzerindeki etkileri en aza indirmek amacıyla araştırmacı gözlemlere başlamadan önce üç gün çocuklar ile birlikte günlük eğitim akışında yer alan etkinliklere katılmış ve çocuklar ile birlikte vakit geçirmiştir. Araştırmacı her sınıftaki 20'şer çocuğu 5'er kez gözlemiştir. Gözlemler, günlük eğitim akışında gerçekleşen oyun ve etkinlik zamanlarında gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışma kapsamında 60 çocuk üzerinden toplam 300 gözlem gerçekleştirilmiştir.

Pilot çalışma sonrasında çocukların katılım düzeyleri hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla 3 sınıfın öğretmeni ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler gibi gözlenemeyen süreçler daha iyi anlaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Öncelikle okul öncesi öğretmenlerinin görüşmeye katılımına ilişkin onayları alındıktan sonra belirlenen tarihte bir araya gelinerek görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 25-30 dakika civarında sürmüş ve öğretmenlerden izin alınarak görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Ayrıca öğretmenlerden ölçekte yer alan katılım işaretleri ve sınıflarındaki çocukların katılım düzeyleri ile ilgili görüşlerini belirtmeleri amacıyla kendilerine verilen formları doldurmaları istenmiştir. Öğretmenler ölçekte yer alan katılım işaretlerinin hepsinin (Konsantrasyon, enerji, karmaşıklık ve yaratıcılık, yüz ifadesi ve duruş, ısrar/vazgeçmeme, özen, tepki süresi, sözler, doyum) çocukların katılım düzeylerini belirlemede etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin formlarda katılım işaretleri ile ilgili yazmış oldukları açıklamalardan yapılan alıntı örnekleri aşağıda sunulmuştur:

Ö1: “Konsantrasyon çok etkilidir. Etkinliğe katılımı için kesinlikle konsantrasyonu tam olması lazım.”

Ö2: “Çocuk etkinliğe özen göstermediğinde katılım düzeyi çok düşük oluyor.”

Ö3: “Bazı çocuklar problem çözmeyi sever. Karmaşık etkinliklerle uğraşmaktan zevk alır. Çözdükçe mutlu olur.”

Dördüncü Aşamada; Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmeden önce araştırmacı tarafından diğer bağımsız gözlemciye ölçeğin uygulanışı hakkında bir eğitim verilmiştir. Bağımsız gözlemci doktora eğitimini Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında yapmakta olan bir araştırmacıdır. Eğitimin ilk aşamasında öncelikle Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği’nde (The Leuven Involvement Scale for Young Children-LIS-YC) yer alan çocukların katılım düzeyleri ile ilgili genel bilgiler ve gözlem sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar yazılı notlar ile açıklanmıştır. Eğitimin ikinci aşamasında ise ölçek ile ilgili örnek uygulamaların yer aldığı eğitim kitapçığı ve eğitim cd’si üzerinde birlikte çalışılmıştır. Gözlemcilerin uygulama öncesinde puanlamaları gereken videolarda yer alan örnek etkinlikler gözlemciler tarafından birlikte izlenerek değerlendirilmiştir. Daha sonra verilen eğitimin ne kadar etkili olduğunu belirlemek amacıyla gözlemciler tarafından Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği 10 çocuğa uygulanmıştır. Gözlemciler birebir eş olarak aynı anda bir sınıftaki 10 çocuğu gözlemlemiştir. Gözlemler sonrasında ölçeğin uygulanışı hakkında değerlendirmeler yapılmış ve çocukların katılım düzeylerinin doğru bir şekilde belirlenip belirlenmediği hakkında tartışılmıştır.

Beşinci Aşamada; Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına; Afyonkarahisar İl Merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı toplam üç bağımsız anaokuluna devam eden anasınıfı çocukları dahil edilmiştir. Çalışmada örneklem sayısı “Gpower” paket programı kullanılarak belirlenmiştir. Elde edilen örnek çapının %95 güven, 0,3 duyarlılık ve %90 power ile ($1-\beta=0,90$) $n=90$ olarak hesaplanmıştır. (<http://www.psych.uniduesseldorf.de/abteilungen/aap/gpower3/literature/Dokumente/Prajapati-et-al.-2010-.pdf>). Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği eş gözlemciler tarafından örneklem grubunda yer alan 3 anaokuluna devam eden 90 çocuğa uygulanmıştır. Gözlemciler birebir eş olarak aynı anda sınıflarda bulunarak çocukları gözlemlemiştir. Gözlemler sırasında ölçeğin uygulanışı sırasında dikkat edilmesi gereken noktalara uyulmuş ve gözlemler günlük eğitim akışında gerçekleşen oyun ve etkinlik zamanlarında gerçekleştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması kapsamında 90 çocuk üzerinden toplam 450 gözlem gerçekleştirilmiştir. Gözlemciler arası uyum testi sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur:

Tablo 3: Gözlemciler Arası Uyum Testi Sonuçları

Gözlemler	Kappa değeri	p
Birinci Gözlem	0,703	0,001
İkinci Gözlem	0,755	0,001
Üçüncü Gözlem	0,705	0,001
Dördüncü Gözlem	0,757	0,001
Beşinci Gözlem	0,772	0,001

Tablo 3’e göre, iki gözlemci arasındaki uyumluluk katsayıları birinci gözlemlerde ($\kappa=0.703$, $p<0.05$); ikinci gözlemlerde ($\kappa=0.755$, $p<0.05$); üçüncü gözlemlerde ($\kappa=0.705$, $p<0.05$); dördüncü gözlemlerde ($\kappa=0.757$, $p<0.05$) ve beşinci gözlemlerde ($\kappa=0.772$, $p<0.05$) olarak hesaplanmıştır. Tüm gözlemlerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde, gözlemciler arasındaki uyumluluk katsayılarının $\kappa>0.7$ çok iyi (yeterli) düzeyde olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlar anasınıfı çocuklarının katılım düzeylerini değerlendirmede Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği’nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Leuven Küçük Çocuklar için Katılım Ölçeği'nin dil ve kapsam geçerliliğine ilişkin bulgular incelendiğinde, bu ölçeğin geçerli bir değerlendirme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Leuven Küçük Çocuklar için Katılım Ölçeği'nin güvenilirlik analizinde, gözlemciler arasındaki uyum Cohen Kappa katsayısı ile hesaplanmıştır. Tüm gözlemlerden elde edilen sonuçlar incelendiğinde, gözlemciler arasındaki uyumluluk katsayılarının $\kappa > 0.7$ çok iyi (yeterli) düzeyde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar anasınıfı çocuklarının katılım düzeylerini değerlendirmede Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Belçika'da ölçek geliştirilirken yapılan gözlemciler arası uyum testi sonuçlarının da $\kappa > 0.7$ çok iyi yeterli düzeyde olduğu belirlenmesi bu araştırmadan elde edilen verileri desteklemektedir (Laevers, 1994).

Öğrenme ortamlarının ve uygulanan programların çocukların katılım düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan araştırmalarda (Bertram & Pascal, 2006; Ebbeck ve diğerleri, 2012; Mesquita-Pires, 2012) Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin kullanıldığı görülmektedir. Bu araştırmalarda, uygulanan programların çocukların katılım düzeyleri üzerindeki etkililiğinin ve çocukların süreç boyunca katılım düzeylerindeki değişimlerin belirlenmesinde Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği'nin kullanılabilirliği vurgulanmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda; bu ölçeğin farklı yaş gruplarına geçerlik-güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilebilir. Leuven Küçük Çocuklar İçin Katılım Ölçeği, çocukların katılım düzeyleri ile farklı gelişim alanlarına ait değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalarda farklı ölçekler ile birlikte kullanılabilir. Aynı zamanda bu ölçek kullanılarak çocukların katılım düzeylerini inceleyen uluslararası karşılaştırmalı araştırmalar planlanabilir. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri çocukların sınıf içindeki katılım düzeylerini değerlendirilmesinde bu ölçme aracını kullanarak, öğrenme süreçlerinde çocukların katılım düzeylerini geliştirmeye yönelik planlamalar yapabilirler.

KAYNAKÇA

Aydoğan, C., Farran, D. C. & Sağsöz, G. (2015). "The Relationship Between Kindergarten Classroom Environment and Children's Engagement", *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(5):604-618.

Baroody, E. A. & Diamond, E. K. (2013). "Measures of Preschool Childrens Interest and Engagement in Literacy Activities: Examining Gender Differences and Construct Dimensions", *Early Childhood Research Quarterly*, 28(2013):291-301.

Bertram, T., & Pascal, C. (2006). *The Baby Effective Early Learning Programme: Improving Quality in Early Childhood Settings for Children From Birth to Three Years*, Centre for Research in Early Childhood, Birmingham.

Bjorgen, K. & Svendsen, B. (2015). "Kindergarten Practitioners' Experience of Promoting Children's Involvement in and Enjoyment of Physically Active Play: Does the Contagion of Physical Energy Affect Physically Active Play?", *Contemporary Issues in Early Childhood*, 16(3):257-271.

Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı), Pegem Akademi Yayınları, Ankara.

Declercq, B., Ebrahim, H., Koen, M., Martin, C., Zyl, E., Daries, G., Olivier, M., Venter, R., Ramabenyane, M., & Sibeko, L. (2011). "Levels of Well Being and Involvement of Young Children in Centre Based Provision in the Free State Province of South Africa.", *South African Journal of Childhood Education*, 1(2):64-80.

Değirmencioğlu, S. (2010). "Tersten Katılım: Katılım Hakkı Üzerine Bir Değerlendirme". *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 20. Yılında Türkiye'de Çocuk Hakları*. Maya Akademi ve Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını, Ankara.

Doumen, S., Koomen, M. Y. H., Buyse E., Wouters, S. & Verschueren, K. (2012). "Teacher and Observer Views on Student-teacher Relationships: Convergence Across Kindergarten and Relations with Student Engagement", *Journal of School Psychology*, 50(1):61-76.

- Duncan, J. (2009). "If You Think They Can Do It-Then They Can." (Ed. Berthelsen, D., Brownlee, J. and Johansson, E). Two-year Olds in Aotearoa New Zealand Kindergartens and Changing Professional Perspectives. Participatory Learning in The Early Years: Research and Pedagogy, ss.164-184, Routledge, London.
- Ebbeck, M., Winter, P., Russo, S., Yim, B. Y. H., Teo-Zuzarte, C. L. G. & Goh, M. (2012). "Measuring Children's Involvement as an Indicator of Curriculum Effectiveness: A Curriculum Evaluation of a Selected Child Study Centre in Singapore", *Early Child Development and Care*, 182(5):609-619.
- Gözüm, S. & Aksayan, S. (2003). "Kültürlerarası Ölçek Uyarlaması İçin Rehber II:Psikometrik Özellikler Ve Kültürlerarası Karşılaştırma", *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 1:3-14.
- Kanyal, M. I. & Cooper, L. (2012). *Young Children's Perceptions of Their Classroom Environment: Perspectives from England and India. Cross Cultural Perspectives on Early Childhood*. Sage, London.
- Kılıç, S. (2015). "Kappa Testi", *Journal of Mood Disorders*, 5(3):142-144.
- Laevers, F. (1993). "Deep Level Learning. An Exemplary Application on Area of Physical Knowledge", *European Early Childhood Research Journal*, 1(1):53-68.
- Laevers, F. (1994). *The Leuven Involvement Scale for Young Children*. Experiential Education Series. Centre for Experiential Education, Leuven.
- Laevers, F. (1997). "Assessing the Quality of Childcare Provision:"Involvement" as Criterion. Settings in Interaction", *Researching Early Childhood*, 3:151-165.
- Laevers, F. (2005a). *Sics [Ziko]: Well-Being and Involvement in Care*. Kind and Gezin and Research Centre for Experiential Education, Leuven.
- Laevers, F. & Declercq, B. (2011). *Raising Levels of Well-being and Involvement in Milton Keynes Preschool Settings (School year 2009 2010)*, CEGO: Leuven.
- Lansdown, G. (2004). *Regional Analysis of Children and Young People's Participation in South Asia: Implications for Policy and Practice*. UNICEF ROSA, Kathmandu.
- Leinonen, J., Brotherus, A. & Venninen, T. (2014). "Children's Participation in Finnish Pre-school Education -Identifying, Describing and Documenting Children's Participation", *Nordic Early Childhood Education Research Journal*, 7(8):1-16.
- Luff, P. (2009). "Looking and Listening for Participatory Practice in an English Day Nursery". Ed. Berthelsen, D., Brownlee, J. and Johansson, E). *Participatory Learning In the Early Years: Research and Pedagogy*, ss.129-145, Routledge, London.
- Mesquita-Pires, C. (2012). "Children and Professionals Rights to Participation: A Case Study", *European Early Childhood Education Research Journal*, 20(4):565-576.
- Nyland, B. (2009). "The Guiding Principles of Participation. Infant, Toddler Groups and the United Nations Convention on the Rights of the Child." Ed. Berthelsen, D., Brownlee, J. and Johansson, E). *Two-year olds in Aotearoa New Zealand Kindergartens and Changing Professional Perspectives. Participatory Learning in the Early Years:Research and Pedagogy*, ss.164-184, Routledge, London.
- Özdamar, K. (2002). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi, Cilt 1. SPSS Minitab, Kaan Kitabevi, Eskişehir*.
- Özer, E. Y. (2013). "Çocuk Hakları, Katılım ve Yerel Düzeyde Uygulaması: Türkiye Örneği", *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*,14(1):245-258.
- Percy-Smith, B. & Thomas, N. (2010). *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice*, Routledge, New York.
- Roskos, K., Burstein, K. & You, B. (2012). "A Typology for Observing Children's Engagement with eBooks at Preschool", *Journal of Interactive Online Learning*, 11(2):47-66.
- Sandberg, A. & Eriksson, A. (2010). "Children's Participation in The Preschool on the Conditions of the Adults? Pre-school Teachers Concepts of Children's Participation in Preschools Everyday Life", *Early Child Development and Care*, 180(5):619-631.

Theodotou, E. (2015). "Can We Play Again with Picasso Miss?" The Effects of the Arts in Children's Involvement during Literacy Activities in the Early Years Settings: A Case Study in The Greek Context" 3rd International Academic Conference on Social Sciences, 25-26 Temmuz 2015, İstanbul.

Uren, N. & Stagnitti, K. (2009). "Play, Social Competence and Involvement in Children Aged 5-7 Years: The Concurrent Validity of The Child-Initiated Pretend Play Assessment", Australian Occupational Therapy Journal, 56:33-40.

Venninen, T. & Leinonen, J. (2013). "Developing Children's Participation through Research and Reflective Practices", Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education, 7(1):31-49.

Venninen, T., Leinonen, J., Lipponen, L., & Ojala, M. (2014). "Supporting Children's Participation in Finnish Child Care Centers", Early Childhood Education Journal, 42(3):211-218.

Yurdugül, H. (2005). "Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerliliği İndekslerinin Kullanılması" XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, 28-30 Eylül 2005, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Woodhead, M. (2006). "Changing Perspectives on Early Childhood: Theory, Research and Policy", International Journal of Equity and Innovation in Early Childhood, 4(2):1-43.